

א. כ' ע"ב "במה מדליקין" – כא ע"א "לא דבוין":

הקשר הפרק במשנה

1. **תוספות ב' ע"א ד"ה יציאות**
 יציאות השבת שתיים שהן ארבע - הקשה ריב"א דדיני הוצאות שבת היה לו לשנות גבי אבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן (דף עג.). דהתם קתני אבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני הוצאה לבסוף והוה ליה להתחיל כסדר בדברים דמירי בע"ש מבעוד יום כגון לא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה אין שורין דיו וסמנין ואין צולין בשר ואח"כ במה מדליקין וכירה ובמה טומנין שהם דברים הנוהגים עם חשיכה ואח"כ במה בהמה ובמה אשה יוצאה דברים הנוהגים בשבת עצמו ושוב אבות מלאכות של שבת ודרך התנא לשנות כסדר זה כמו שמצינו בפסחים דמתחיל בליל י"ד ושוב ב"ד ושוב בשחיטת פסחים שהוא בין הערבים ואחר כך שונה מאכילת פסחים שהוא בלילה וכן ביומא מתחיל בז' ימי' קוד' יה"כ ואח"כ בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ...

2. **מכילתא דרבי ישמעאל ויקהל - מסכתא דשבתא פרשה א**
 ... ולא יהיה רשאי להדליק לו נר, או להטמין לו את החמין או לעשות לו מדורה? ת"ל לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, ביום השבת אי אתה מבעיר, אבל אתה מבעיר מערב שבת לשבת.

טעם אין מדליקין

3. **רש"י כא ע"א ד"ה שאין נמשכין**
 שאין נמשכין - ואתי להטות.

4. **רמב"ם פרוש המשנה ב, א**
 וטעם איסור ההדלקה בפתילות אלו לפי שאין האש נאחזת בהן. וכן שמנים אלו אינן נשאבין היטב בפתילה ויהיה אור הנר חלוש וחשוך ויניחנו ויצא, וזה אסור לפי שהכלל אצלנו הדלקת נר בשבת מצוה [ראו דף כה ע"ב].

5. **תוספות ישנים כא ע"א אות א ד"ה "וא"ת אכתי"**
 וא"ת אכתי הוי גזירה לגזירה מהותך אטו שאינו מהותך ושאינו מהותך שמא יטה. וי"ל דחדא גזירה היא דא"א שלא יטה. וריב"ן פי' דהא דאמר לעיל לפי שאין נמשכין אחר הפתילה לא משום שמא יטה אלא שמא יכבה וליכא שלום בית:

6. **תוספות כא ע"א ד"ה מפני שאין נמשכין**
 מפני שאין נמשכין כו' - שמעתי ממהר"א זצ"ל ששמע באם שיש רק נר א' כשר בבית ע"י זה יזכור ולא יטה שאר נרות שבחדר ושבמרתף ור"ש מקוצי אומר דבר שיכול לעשות בלא נר כגון להוציא יין מן החבית מותר להשתמש לאור כל נר [תוספות ישנים].

7. **פרי מגדים א"ח רסד משבצות זהב ס"ק א**
 (א) מדבר שאין. עיין ט"ז. רש"י שבת כ"א א' ד"ה שאין נמשכין ויטה, והר"ע ברטנורה [שם פ"ב משנה א ד"ה לא בשמן] הביא זה, גם פירוש הר"מ במשניות [שם] שמא יניחו ויצא (וכן הלכה בעטרן בסעיף ג'). ואיני יודע אמאי לא דשמא יכבה ולא מצי להדליק, וכהאי גוונא בחנוכה למאן דאמר [שם כא, א] כבתה זקוק לה. והנפקא מינה, א', נר כשר אצל פסול, שמא יצא ליכא, ושמא יטה איכא למאן דחייש לה, עיין מ"א [ס"ק] ד'. ב', אי עומד גבוה ב' קומות וסגור במפתח, כבסימן ער"ה במ"א [ס"ק] ב', אפשר שרי, ושמא יכבה או יצא אסור. ג', כרך דבר פסול עם כשר, ליטה אפשר גזירה קרובה, ויכבה או יצא אפשר שרי, ונפקא מינה בנר כשר אצל פסול בכרך כהאי גוונא שרי. ד', אם אין לו רק פסול, ליטה אסור, ולשמא יצא אין ספק מוציא מידי וודאי ...

נרות שעוה

8. **רש"י כ' ע"ב ד"ה שעוה איצטריכא ליה**
 שעוה איצטריכא ליה - לפי שרגילין לעשות כמין פתילה ארוכה והפתילה לתוכה, כמו שאנו עושין.

9. תוספות כ' ע"ב ד"ה עד כאן

עד כאן פסול פתילות מכאן ואילך פסול שמנים - בני נרבונא אוסרין נר שעוה שלנו ומפרשי הכי מהו דתימא לפתילות נמי לא שאם שם נר שעוה בנר שמן יהא אסור קמ"ל מכאן ואילך פסול שמנים כיון שיש בו שמן כשר מותר אבל נר של שעוה בלא שמן אסור להדליק ולי נראה דאם אסור להדליק בלא שמן כי הניחה בשמן נמי אסור כדאמרין לקמן כרך דבר שמדליקין על גבי דבר שאין מדליקין דאסור אלא ודאי כי לא הניח בשמן נמי שרי.

חשמל

10. שו"ת בית יצחק יורה דעה א, סימן קכ, אות ה

ובדבר אם יכול לברך על גאס ליכט [=מנורת גז] או על עלעקטערישעס ליכט [=נורת חשמל] להדליק נר של שבת נלפע"ד דיכול לברך ויוצא ידי חובת המצוה. ולדעתי יכול לומר להדליק נר דכל מאור הדבוק בשמן או בפתילה מיקרי נר וכאן ג"כ המאור דבוק בהכלי ובהפלאטינען דראטה בגליהליכט [=ובחוט הפלטינום בנורת הלהט] או בפחמים בבאגענליכט [=נורת קשת]

11. שמירת שבת כהלכתה, כרך ב, פרק מג, הערה קעא

ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דצ"ע בנרות של שמן אשר בזמננו לא נהוג כלל להדליקם לכבוד או להרבות באור על ידם וליהנות מריבוי האור ואין משתמש בנר של שמן רק ביום השנה (יארצייט) או בבית האבל, וא"כ כשיש כבר אור חזק ובהיר, הרי ליכא כלל שום שמחה יתירה מזה וא"כ איך אפשר לברך על זה, ואולי בגלל שחז"ל קבעו את השמן להידור במצוה, וגם ידוע וניכר שזה לכבוד שבת, ה"ז חשיב כהנאה וגם שמחה. ...

אין מדליקין בהן במקדש

12. שמות כז, כ

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד.

13. משנה שבת ב, ב

...רבי טרפון אומר: אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

14. שולחן ערוך אורח חיים רסד, ו [ראו תוספות שבת כג ע"א ד"ה מריש]

שאר כל השמנים חוץ מאלו, מדליקים בהם, ומכל מקום שמן זית מצוה מן המובחר:

15. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת בהעלותך

רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד, עמד ר' יהודה על רגליו ואמר ליה לרבי טרפון מה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים מה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפוטקיא שאין להם לא זה ולא זה, אמר ליה רבי טרפון הרי מצינו שחבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר ובהדלקה שהרי שנה פרשת הדלקת הנר ושילש בכמה מקומות ומרוב חיבתו בחר שמן זית זך כתית למאור (שמות כז) למאור ולא למנחות, ומותר מן הזית הראשון היה למנחות הנקרות, תדע שהרי כל המנחות לא נאמר בהן אלא ונתת עליה שמן (ויקרא ב) ובנר הדלקה כתב שמן זית ולא שאר שמנים זך כתית למאור ואנו מוצאין בהרבה מקומות צוה הקב"ה על הנרות להדליקן מן שמן זית זך שנאמר (שמות כז) ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית, צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור וגו' ועל המנורה הטהורה (ויקרא כד) ואף כאן כתוב בהעלותך את הנרות.

16. ויקרא יט, ל

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'.

17. בבלי שבת מט ע"ב

הדור יתבי וקמביעיא להו הא דתנן "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת" כנגד מי? אמר להו ר' חנינא בר חמא: כנגד עבודות המשכן ... תניא כמאן דאמר כנגד עבודות המשכן, דתניא: אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן ...